

УДК [39:001.89]:316.728/733:908(477.41)

DOI: 10.30840/2413-7065.3(84).2022.265150

КУЛЬТУРА ТА ПОВСЯКДЕННЯ СЕЛА СТОВП'ЯГИ (ПЕРЕЯСЛАВЩИНА): ПОЛЬОВІ РОЗВІДКИ

Ірина ДУНАЙНА

orcid.org/0000-0002-0008-4449

старший науковий співробітник Музею декоративно-ужиткового мистецтва Київщини
Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»

Марина БОНДАРЕНКО

orcid.org/0000-0002-7310-1019

науковий співробітник Музею народного одягу Середньої Наддніпрянищини
Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»

Анотація. В основу статті увійшли польові матеріали, що були записані авторками в 2017 році від мешканців села Стовп'яги (Переяславщина). Основні теми дослідження – український народний жіночий одяг та українські народні жіночі прикраси.

Цей матеріал презентує факти, які не знайшли відображення в офіційних документах, але вони мають значення як матеріали особового походження. У них відображений фактичний матеріал, насичений спостереженнями та роздумами респондентів про описувані події, подробиці життя людей та їхні настрої. Крім того, ці польові етнографічні записи містять безцінну інформацію про селянський побут, звичаї, обряди, календарну обрядовість, відомості про рідне село з погляду дитячих та юнацьких спостережень. Всі зафіксовані відомості поділені на окремі розділи.

Дослідження специфіки культурних явищ як минулих, так і сучасних поколінь українців базується на «живому» зв'язку записувача й опитуваного. Під час цієї розвідки були використані методи пошуку, опитування, узагальнення, спостереження. Метод опитування є одним з основних методів збору інформації про окремі структурні компоненти традиційно-побутової культури українців, їхнє функціонування як певної системи, застосування до осіб, які мають безпосередній досвід або знання предмета чи події.

Ці етнографічні матеріали можуть бути використані для ґрунтовного вивчення свого краю, свого історичного регіону, своєї держави та подальших досліджень різних ділянок матеріальної і духовної культури українців.

Ключові слова: Стовп'яги; весілля; пологи; тканиня; одяг; прикраси.

CULTURE AND EVERYDAY LIFE OF THE VILLAGE STOVPIAHY (PEREIASLAV REGION): FIELD RECONNAISSANCE

Iryna DUNAINA

senior research fellow of The Museum of Decorative and Applied Arts of Kyiv Region
National Historical and Ethnographic Reserve "Pereiaslav"

Maryna BONDARENKO

research fellow of The Museum of Folk Clothing of the Middle Dnipro Region
National Historical and Ethnographic Reserve "Pereiaslav"

Annotation. The basis of the article is the authors' field materials recorded in 2017 from the words of the residents of the village Stovpiahly (Pereiaslav region). The main topics of the study are Ukrainian women's folk clothing and Ukrainian women's folk jewelry.

© Дунайна І., Бондаренко М.

This material presents facts that were not reflected in the official documents, but they are important as materials of personal origin. They reflect factual material saturated with observations and thoughts of the respondents about described events, details of people's lives and their moods. In addition, these field ethnographic records contain invaluable information about peasant life, customs, rites, calendar rituals, information about the native village from the point of view of children's and youth's observations. All recorded information is divided into separate sections.

The study of the cultural phenomena specifics of both past and present generations of Ukrainians is based on the live connection between the recorder and the interviewer. During this reconnaissance methods of search, survey, generalization, and observation were used. The survey method is one of the main methods of collecting certain information about individual structural components of the traditional domestic culture of Ukrainians, their functioning as a certain system, application to persons having direct experience or knowledge of a subject or events.

These ethnographic materials can be used for a thorough study of our own land, our own historical region, one's state, and further research of various areas of the material and spiritual culture of Ukrainians.

Key words: *Stovpiah; wedding; childbirth; weaving; clothes; jewellery.*

Під час експедиційної розвідки в село Стівп'яги (Переяславщина) у 2017 році (7–14 листопада) було охоплено п'ять дослідницьких ділянок: етносоціальні відомості про респондентів, етнографічні аспекти трудового життя, сімейно-побутову сферу життєдіяльності, матеріальну культуру (одяг, житло), духовну культуру (народні вірування, свята, обряди). Переважна частина респондентів – це сільські мешканці 1929–1931 років народження. Шляхом польового інтерв'ювання була зібрана інформація про селянський побут, звичаї, обряди, календарну обрядовість, відомості про рідне село з погляду дитячих та юнацьких спостережень. Автори статті накопичили цінний польовий матеріал з культури і побуту, а саме: провели етнолінгвістичний аудіозапис, зібрали наративи з усної історії, зафіксували дані про народини, весільну обрядовість, стан матеріальної культури щодо традиційного вбрання українців, видів господарської діяльності.

До статті увійшли спогади жителів села Стівп'яги (Переяславщина) – Параски Олексіївни Кутової (1929 р. н.),

Варвари Антонівни Куниці (1929 р. н.), Марії Петрівни Губар (1929 р. н.), які побудовані у вигляді розповідей-сюжетів зі збереженням стилю мовлення.

Село

Село поділялось на такі кутки – Сонова, Карпиловка, Гречаники, Кавказ, Веселий, Ковзалівський, Столярівський (столяри жили тут). Село невелике таке було, а кутків було багато. Населення було 578, отаке село було. На Рудиних горбах жив пан Рудий – баба Гриши Аніловича розказувала.

Школи не було. Побудували школу за моєї битності. Кукли робила з тряпочок. Тряпочки рвала, умотала і ото кукли робила. Мама невчена була, не дуже зміла писать. Батько трошки грамотнішенький був. Моя мама Середа Марія Карповна (1884 р. н.) служила у пана Костюковського. Пан Костюковський у Борисовці він жив. І вона там була за служанку служила. Їсти підносила, отаке вона робила. Дак вона неграмотна. Вона в Андрушах жила, оддали у найми батьки. І батько там служив, і вони там познайомились. Батько свою роботу робив,

орали плугами все. А мати була щитай як горнишина, у хаті вона все убирала. Діти у їх були, то із дітками була, оце у неї така робота була. Пан сам із Польщі, він поляк був. На зиму у Києві був, а як приїхав він на дачу, тоді забирає матір. Мама зимою дома була. Ще у матері сестра була старша, дак у полі робила, а вона була (мати) із дітьми, уборка, ото в неї така робота була [1].

Весілля

Усний спогад жительки села Стовп'яги Кутової (дівоче Середа) Параски Олексіївни, 1929 р. н.: Заміж вийшла у 24 роки. Батька у мене не було. Ікони тільки пару купували у Києві. Не так і дорого було. Я сама їздила. Гільце не ставили на стіл. За нашої битності цього не було. Коровай, шишки були. Ідуть, молода як ото в суботу. Її шишку спечуть. І напечуть шишок. Пара коровайів було. Кого вона хоче покликать на свадьбу, вона тому шишку покладе. Шишку поклала і на свадьбу попросила: «Просив батько, просила мати, прошу і я, приходьте до нас на свадьбу». А як на свадьбу не буде іти, дак уже вона шишки не кладе. Молода у сорочці з уставкою, узорі чорні і червоні. Подол тоже вишивали. З трьох пілок сорочка була. Хромові чоботи, чорні. Вив'язували шовковий платок, вив'язували його так рогом. Синій у мене був. Поверх вінок. Роблений вінок – теримок (тиремок) з квіточками різнокольоровими. Стрічки різні були. Хто скільки надіне, і вісім, і дев'ять, і п'ять, і чотирі, у кого скільки було. Були і довгі й короткі. Як ішла замуж, то її підв'язували красним рушником. Мама вінчалась, і я вінчалась. А тільки як празник «Стретеніє» не вінчали, тоді не вінчав батюшка. Як привіз молодий, то молода тутечки.

Нікуди вже не ходили. Як ішла заміж, то одна коса була заплетена, і закладена, і гребішок був. Розплили косу. Як роздягають молоду, у нас не співають. Вінок знімала сестра рідна (сваха). Обов'язково знімали намисто, сережки ні. Як уже пошов замуж – намисто зняли і в скриньку. І рушники вішають скрізь. Рушників у мене було вісім, може ж, у кого було і 12, як у нас три було, так дві сестри, це я і покійна Манька, вона ж меншенька була і в нас в одном году було дві свайби. Ну покійна старша сестра, вона нас поділила, шо і тобі, і тобі, щоб не обіжалися. А вона осталася з покійною матір'ю. А подушок було дві здорових. Як курей було багато, той і подушок було багато.

Сирота як бува шо до году мати помере, удяга не цвітне, не кольорове. Як уже год вийшов, то вже одяга вона шо схоче. Вона одягала тільки пісне, щитай. Не цвітне, а таке пісне. Весільних квіток не було на голові, тільки вінок. У жениха квітка була. Він до молодії іде з квіткою [1].

Усний спогад жительки села Стовп'яги Губар (Трохименко) Марії Петрівни, 1929 р. н.: Шовковий платок зав'язували, як шапкою, роги сюди (спереду). Темний був, трохи розовуватий, переливався. На верх нього – лента, така червона, а тут дві квітки на лобі із лент, зроблені з лент. Самі квітки робили. Ленти красні купляли. Молодому пришивали бумажняну квітку. А тоді вінок «теримок», а ленти всякі-всякі, які хоч. Як молода, то ленти до краю спідниці. Рушником підв'язана червоним з орлами. У дві коси заплітали. Викладали, вив'язували хустку. Юпка зверху, корсет підв'язувався. Прикраси зверху на шиї висіли. Аж шиягнулась, аж три пониза. Дукача не було. Лінтарем оперезується

все. Лінтар, цепка і хрестик. До намиста ленту пришивали. Прикраси з предківщини – одне одному передавалось [3].

Усний спогад жительки села Стівп'яги Куниці Варвари Антонівни, 1929 р. н.: Шовковим платком вив'язували молоду. Квітки дві робили з ленти, з стрічки такої червоної. Не зелена була, бо це якась сирота. Наверх вінок «теремок». На базарі купляли в Переяславі. Усякі робили вінки. Високі – дороги дуже, не кажна ж купить вінок, бо жили так при Сталіну, що жадні хлібу були. Стрічки були довгі, червоні, зелені, сині. То тільки пісню співають про сироту. Як посідають дружки, дай співають, як приїде молодий, а ще до молодого співають:

Войди, войди, рідний батеньку,
На свою сирітку стань і поглянь,
Сирота плаче да й здорово ридає,
Що в хаті порядку немає.
Як співають цю пісню, то здорово плачуть.
Немає порядку з вечора до ранку
Дай не буде до останку.
Дай дивись сирота вийде заміж, ще й погане життя [2].

Пологи. Хрестини

Усний спогад жительки села Стівп'яги Куниці Варвари Антонівни, 1929 р. н.: Я народилася, дак баба, материна тітка, каже: «Оце, Параско, візьми Марка (це її син) і Катерину – сусідку. Будуть гарні куми». Мати й взяла їх. Понесли дитину хрестить. Родилась я 15 грудня. Батюшка каже: «Як будемо дівчинку називать?». Мама і батько каже: «Оля називати». Понесли куми хрестить. А в батюшки ж книжка, у них же книжки були. Приносять дитину, кума каже: «Ми принесли Вам Варочку – Варвару». Подивився батюшка в книжку – нема такого празника, є Варки, Савки і Миколай. Раніше було як народиться дитина, горить світло

пока не охреститься. Пока дитина не прийме Христа. А як уже охрестилося дитя, тоді вже світло можна тушити. Горіло світло, щоб нечисть не прийшла. Я родила сина, світло горіло, сліпчик такий горів. При німцю каганці горіли. У нас баба була така, що роди приймає. Сина вабила, баба Векла. Мене мати послала до баби: «Піди, Варочко, до баби, хай прийде». Баба прийшла, до матері кинулася, огляділа матір, а в матері вже води одішли, ступилися пороги. Вона загадала батьку топити піч: «Антон, запалюй піч. Топи піч». – Батько запалив піч. Це в 1939 він родився. – «Внось солому гречану». В колгоспі давали на трудовень гречану солому для скотини. Батько вніс і солому. Баба заходилася, рудої глини взяла, тоді кизяка корів'ячого, розвела гарно, помазала піч, черінь. Гаряча вже була черінь. Вона змазала черінь ту, поклала соломи цієї гречаної. На солому поклали матір і вкрила. Пропарила матір соломою гречаною. І мати обродилася. Мати родила хлопчика. Сорочку бабину розірвали полотняну (загортали дитину). Голову діткам хусточкою зав'язували. До року не стригли дитину [2].

Усний спогад жительки села Стівп'яги Кутової (дівоче Середа) Параски Олексіївни, 1929 р. н.: Баб повитух у нас не було. Уже почали народжувати в больниці. Я у Переяславі народилась. У нас було так, оце було як народжує дитину, не виносять із хати, поки не перихрестять дитину в хаті. На другий день хрестять, щоб дитину винести з хати. Батюшка приходив. Тільки в хату. Кликали батюшку із Андрушів. Перихрестить дитину, тоді дитину можна з хати виносити. Батюшка давав ім'я дитині, бо у нього була церковна книжка. У мене одна пара кумів була. Куми повинні

дитину держать – кум і кума під хрестом [1].

Ткання

Усний спогад жительки села Стовп'яги Губар (Трохименко) Марії Петрівни, 1929 р. н.: Коноплі і льон сіяли. На землі сіяли, на городі. Посієи коноплі, воно щиталось плоскінь і матірка. Без насіння плоскінь, а матірка з насінням. Потім вибирали плоскінь. Плоскінь лучше пряс-ти. Мочили у Станіславі (річка). Неділь дві мочили. На вулиці сушили і на печі. Кострицю топили у печі. Коноплі м'яли ногами. На терницю клали. Щоб були м'які, щоб пряс-ти. А тоді микали, на гребні чесали. Пряли на прядці, з прядки на цівку. Щоб було м'яке як прядеи, як слинеи, воно ж таке цупке. А тоді мотавило мотаєи, а тоді вижарювали його – у попел, да в піч. І жлукто було без дна. Попіл з печі. Стоїть жлукто на ночвах – вода збігає. А тоді як вичахне на коромисло, ідеи до річки прать, а тоді на морозі виморожувалось. За раз не вибілиш. І в чавуни ставили, і жлукто. Снували на снівниці. Мотали на витушки такі, одівається, а тоді на снівницю. На верстат. І верстат, і прядка, і гребінь були у нас. Ткали рядна. У нас ніхто не ткав килими. Скатерті були. На столи у свято стелиться килим, на Різдво [3].

Усний спогад жительки села Стовп'яги Куниці Варвари Антонівни, 1929 р. н.: Льон не виращували. Виорався город, мати сіяла. Посіяли грядочку таку невеличку, да було мати посадить мене або когось другого, щоб од горобців стерегли, бо горобці зерно виберуть. Росло, а тоді вибірають плоскінь. А матірка називається через те, що оставляють, що вона із сім'ям виращується. Під осінь виривають матірку. Плоскінь виривають

раньше. Мочили і в канавах, і в кар'єрах, і до Чубукового хутора возили мочить, до річки Станіслав. І колгосп давав коноплі трохи, змочать і дають там якійсь відсоток. Одні біжять носять, другі складають і дерень приносять. Копаять із землею дерен і носимо придавлювать. Придавлюють гнітом коноплі, бо попливуть за водою. Дома тіпали. Терниця була.

«Кузьма і Дем'ян (14 листопада) конопельок нам'яв і мичок намикав, і вечері починок насмикав», – і мати вранці на цей день вносить прядки в хату, і вносить повісьмо, десять жмень таких здорових, потіпанних і складених. Як прийшов Кузьма і Дем'ян – це вже ввечері посідаємо пряс-ти. Було мати позгортають та поскручують коноплі, і ми помнемо їх. Босі помнемо коноплі, а там і костриця попадає дрібненька, попробуй перем'ять ті коноплі, щоб ум'ято було гарно. А тоді вже мати помиче, а прядки нагріються. Навчилась пряс-ти, як могла достати ногою прижимать, а тут смикать. Скатерті ткала. На скатерть білили прядку. Калини вишивали у рушниках.

Нитки золили. З лози попил мати накладе, з печі витягне чавун води, вилле, вона процідиться, таким лугом. В чавун склали нитки, да в піч. Так називали – золилося. В печі водою заливали, попиллом зверху закладали, зверху сковородою чавуни закривали, щоб золилося. Жлукта не було. На річку ходили до копанки. На печі полотно пересипала, поливала водою, перекладали, складали. А навесні води тоді було багато. У нас такий був тут «круглик», де ціле літо вода стояла. І вранці бігом за полотно і на воду. Дак ходили на Бір, де червона лоза, кору драли. Красили в корі, і в дубовій, і в ольховій корі давало коричньовий колір [2].

Усний спогад жительки села Стів'яги Кутової (дівоче Середа) Параски Олексіївни, 1929 р. н.: *І на городі в себе сіяли коноплі, і в колгоспі сіяли, мочили, возили. У нас коноплі, а вообше то в нас льон не сіяли, а сіяли тільки коноплі. Тіпали, мочили, витягували як замочували, а тоді тіпали. У нас була терниця. Ногами м'яли. Костриця у ноги не колола, як хто витіпа. У мене зараз є мички. Було начиння, а як без начиння. Я сама не вміла, а покойна мати це робила (нав'язати начиння). Матері допомагала, а сама не робила. Марія Карповна, моя мама, вона андрушівська сама, з 1884 року народження, померла на 94 році. Прізвище Середа, а по дівочому я не дуже знала. Я сама ткала полотно до замужу. Десять років 12–15 ткала. Красні нитки купували у Переяславі [1].*

Одяг

Були сорочки домоткані, вишиті, рукав до уставки, на рукавах пухлики. Вишивали хрестиком, червоними, чорними нитками (заполоччю). Квітки на рукавах, на уставці. Вишиті подоли [3]. Сорочка у три пілки, бо у дві пілки вона не влізе. Полотно домашнє, ткане. На сорочці квіточки, уставки в три ряди вишивали [2]. Були і польки. Ну це така була полька, що той виріз квадратний, із домотканого полотна. Чоловіки носили сорочки вишиті і не вишиті, з вишитою манишкою. Був красний пояс (крайка називалась), без узорів. А штани полотняні, із матерії, як хто пошиє. Вони носили суконні і прості піджачки (40–50-ті рр. ХХ ст.) [1].

У жінок були карсетки, кофточки шиті [1]. У багатій гарна юпка, а в бідній хоть би поганенька була. З усами, довга. Дай із сукна юпки були, кобеняки

шили [2]. Юпки були різноцвітні, матер'яні. Раньше ж було набирають матерію у магазинах. У юпках по три уса. Хто яку схоче, таку і пошиє [1]. Карсет як юпка, з матерії, до трьох усів [3]. У нас були свої кравці у селі Стів'яги, які обшивали все село – Бласта Кирило (дядько Кутової Параски Олексіївни), Куниця Марія Федоровна (баба по батьковій лінії Куниці Варвари Антонівни). Шили і карсети, і юпки, і кожушанки, сподниці [1, 2, 3]. Моя баба Куниця Марія Федоровна (мати батька) шила й кожухи, кожушанки, юпки і карсети. А особливо перед Паскою бабу закидали шиттям [2]. Сподниці були різні, хто як пошиє, чи вузька, чи широка. А в пілок – ну хто як пошиє [1]. Сподниця у п'ять піл [3]. Фартух був як «святний» (святковий), шерстяний [3]. Пояси були красні, плетені [1]. Очіпки носили баби, круглої форми. Баба батькова (Куниця Марія Федорівна) очіпок носила. А я питаю: «Бабо, чого Ви в шапці ходите? – Я ходила поки дівчиною була в хусточці, в платочку, а як пошла замуж, да свекруха як наділа на голову очіпок, я його й не скинула» [2]. Платки різні тоді купували на базарі – кашемирові та тернові (шерстяні), суконні, ситцеві. Платки шерстяні були із торочками, і без торочків. Просто кашемир, і в квітках, і без квіток. Бавовняних платків не було [1]. Калінкорові хустки самі вишивали, одягали у великий празник [3]. Чоботи були хромові. Раньше люди вичинять свою кожу, ізніме із свиняки там чи із теляти, дак крадькома вичинить. А тоді як вичинить, то несе шити чоботи у Переяславі до сапожника Сергія Головченка. У селі Стів'яги кожу м'яли і шили чоботи Офанасій Видолюб та Бласта Іван. Вони були хорошими сапожниками [1].

Трохименко Яків Григорович (дід Губар Марії Петрівни) шив чоботи для своїх. Тоді кожна латочка цінилась: хромова, ялова, свиняча така подовбана. Шили із свинячої кожи чоботи «джімі». Підбор маленький, тупоносий такий. Після війни і до війни, чоловіки і жінки їх носили [3]. Усякі чоботи носили. Сапожник ходив по селу – білорус його називали. Мати назбирала недоноски, він мені чоботи пошив. Гарні, дерев'яними гвіздочками підбиті. Дак воно із старья. Я пішла у ліс сосну садить, як дїтьми були, бо загадували, дак пішла тудя, а прийшла шо підошви поодпадали. Жили всяк [2]. Із овечок шили кожухи і кожуханки. Кожух одівали білий матер'ялом покритий, широкий, з вилочистим коміром. Овечки держали люди, і самі вичиняли. Кожухи шив стовп'язький Ханько. Дядько мій Кирило у нього вчився ото шить. Кожухи красили в чорний та покривали матер'ялом. Шапки із смушків були [1].

Прикраси

Усний спогад жительки села Стівп'яги Кутової (дівоче Середа) Параски Олексіївни, 1929 р. н.: Було намисто «добре» коралове по десяти разочків, «ліхтар» (буриштинове намисто). Як ішла я сюди замуж, дак аж три пониза (більше десяти разків), називали так. Була багата, бо покійної тьоті нашої, да померла дочка, двадцять год, то вона нам подавала, дак ото ми носили його. Одягала на свята, як до церкви йдемо, то тільки й одягали. А так може і на весілля одягав. Три пониза одягали, ліхтар один разок, великий, крупний. І цепка була з хрестиком. Зав'язували через шию. Цепку зав'язували на три кінця, і на два кінця. Ну вообщє це гарна цепка щиталася на три кінці, і на чотири даже були. А то

вже таки цепки, надівали, аби цепка. Срібні. У Переяславі жив золотар. Їздили до його додому. У центрі він жив. Не коло базару, а у середині Переяслава. У Борисовкі був золотар Костюковський. Робив сережки. У мене були «плесковаті» та золоті «ковбаски». Старша сестра ходила у школу, дак у її золотуха була, дак їй у школі не розрішали носити сережки, а тоді розрішили їй, бо як сережки надіне, то тоді пропадає золотуха. Одна вона на всю школу в сережках була [1].

Усний спогад жительки села Стівп'яги Губар (Трохименко) Марії Петрівни, 1929 р. н.: Намисто «добре» називалось. Дрібненьке, червоне, коралове. У мене не було із пугвицями. Десять разків, аж три пониза. Одягала три пониза. Ліхтаря у мене не було. Зверху цепка на три кінці. Зав'язували самі, а купували у Переяславі. Хрестик сребряний із розп'яттям – материне придане було. У Переяславі був золотар – Гарбуз він звався. Мого діда Якова був товариш. Він йому золотий хрестик подарував, а дід мені оддав. Колись я з дідом їздила до Гарбуза. Я була мала. Жив він, де старий базар був, за базаром до річки, там його хата була старенька, долівка в хаті. «Пугвички» (пувички) сережки золоті Гарбуз подарив мені. Жінки в селі носили «плесковаті» сережки та золоті «дуті» («ковбаски» називались). У баби Бластихи були «плесковаті» сережки [3].

Усний спогад жительки села Стівп'яги Куниці Варвари Антонівни, 1929 р. н.: Мама мені віддала сережки «пугвички». А мамі дістались від своєї матери. Воно переходило по наслідству. Сережок «ковбасок» у мене не було, мені матери віддала свої сережки «пугвички» золоті. Дід купив мамі. Нам колола вуха материна тітка, баба Якилина. Щоб

золотуха не напала. Золотуха – це вавки по голові [2].

Календарні свята

На Зелену неділю ставили віху з сосни, ольшини. Різали у гаю. Уже я замужем була, то ставили ікону на віху. А до того чим урядять її, квітки де які було, і картоплю позрівують (цвіт). Ми з дівчатами ходили попід хатами красти квіти. Барвінок і чорнобривці, красоля. Один день віха стояла. На другий день молодьож собирається гулять, а прийшов Ковальов (був замісник голови), захватив цю віху, полетіла та віха, шоб ішли на роботу, шоб не гуляли. Три дні могла стояти віха. Віху продавали.

Тільки на Зелену неділю купаться не можна, один день. На Івана Купала стрибали через кропиву.

Була церква здорова, хороша і звониця гарна була. Ходили до церкви – це закон, святить паску. Прийдуть із церкви дід Михайло Шинкар, одягли вони паску, поприходили, уже будуть стройться їсти, обов'язково треба паску поїсти, щоб уперед жидів, щоб жиди не їли. Дак було ото кажуть – поїжте паски, хоть раз укусить, ну щоб жиди не поїли цієї пасочки. Виходить дід із хати, як уже прийшов і каже: «Горить уже наша церква, родь комунари підпалили церкву». Потім зробили балган. А після того балгана доробили магазин. Храм у нас на Миколая [1].

Знахарі

Баба Карпенчиха ото вона одна одшиптувала. Ще була баба Оксана, жила на Бору. Вона травами лікувала, може да пошепче, і все.

Коли розбирали хату, остався сам димар. А дощу немає. «Уберіть бовдур», – сказав сусід. Як тільки убрали димар,

пішов дощ, кажуть якщо розбереш димар (у старій хаті) піде дощ [1].

Ремесла

У селі був Кузьма Девко – бондар, він бочки набивав. Глину білу брали з Ходорова, перевозили, розводили водою, білили хати. Брали глину на Солонцях, островах. Був мельник – Іван Малишка (родом із села Підсінне). Погинув на війні. На горі був млин і на Довгій лозі [1].

Отже, досліджуючи традиції Переяславщини, ми отримуємо безцінні відомості про свою історію, звичаї, обряди, селянський побут. Ця наукова розвідка є важливим джерелом для подальших досліджень історичних процесів та культурних надбань нашого краю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Записано 07.11.2017 р. від Кутової Параски Олексіївни, 1929 р. н., мешканки с. Стовп'яги Переяслав-Хмельницького району Київської області.
2. Записано 14.11.2017 р. від Куниці Варвари Антонівни, 1929 р. н., мешканки с. Стовп'яги Переяслав-Хмельницького району Київської області.
3. Записано 14.11.2017 р. від Губар Марії Петрівни, 1929 р. н., мешканки с. Стовп'яги Переяслав-Хмельницького району Київської області.

REFERENCES

1. Recorded 07.11.2017 from the words of Kutova Paraska, 1929 year of birth, resident of the village Stovpiah, Pereiaslav-Khmelnytsk district, Kyiv region [in Ukr.]
2. Recorded 14.11.2017 from the words of Kunytsia Varvara, 1929 year of birth, resident of the village Stovpiah Pereiaslav-Khmelnytsk district Kyiv region [in Ukr.]
3. Recorded 14.11.2017 from the words of Hubar Maria, 1929 year of birth, resident of the village Stovpiah Pereiaslav-Khmelnytsk district Kyiv region [in Ukr.]